

خلاصه درس هویت اجتماعی

ذخیره دانشی

- تمام چیزهایی که در طول عمر می آموزیم. (ذخیره آگاهی)
- دو نوع دارد: دانش عمومی / دانش علمی

ویژگی دانش عمومی (دانش همگانی)

- در نبود آن زندگی اجتماعی مختل میشود و جهان اجتماعی از بین می رود.
- انسان با ورود به جهان اجتماعی آن را می آموزد.
- انسان در زندگی اجتماعی به آن نیاز دارد.
- دانش لازم برای تک تک کنش های ماست.
- گسترده ترین بخش ذخیره دانشی است.
- استفاده از این دانش بیشتر است اما کمتر به آن فکر میکنیم. (بنده خدا مظلومه)
- دانش عمومی به اندازه هوا برای بدن لازم است و از آن هنگام تعامل با دیگران استفاده می کنیم.

ویژگی دانش علمی

- دانشی عمیق و دقیق و مربوط به آموخته های اولیه انسان.
- دانش علمی نتیجه تفکر عمیق در دانش عمومی است.
- با طرح هر مسئله در جامعه و برخورد انسان با آن مسئله، زمینه ی رشد دانش علمی به وجود می آید.

ویژگی افراد دارای دانش علمی

- به درک عمیقی از دانش عمومی و ذخایر علمی محیط خود می رسد.
- قدرت شناسایی آسیب های به وجود آمده در دانش عمومی و ذخایر علمی را پیدا می کند.
- قدرت دفاع از حقایق موجود در شناخت عمومی را پیدا می کند.
- توانایی پیدا کردن راهکارهای مناسب برای مشکلات دانش عمومی را دارند.

تعارض بین دانش عمومی و علمی

گاهی بین دانش عمومی و علمی اختلاف هایی به وجود می آید و اما راه حل های برطرف کردن آن:

- ۱) دست برداشتن از بخشی از ذخیره دانشی به نفع بخش دیگر
- ۲) طرح ایده های جدید

هویت اجتماعی جهان های متعدد

- **در جهان متجدد:** دانش علمی را محدود به علم تجربی می داند. هویت دنیوی دارد و وحی و علوم عقلی را نامعتبر می داند.
- **سایر جوامع:** در صورت نفوذ دیدگاه جهان متجدد در جوامع دیگر، رابطه دوسویه ذخیره علمی و دانشی از بین می رود.

دانش مورد نیاز ما

- همسو با هویت فرهنگی خودمان
  - ناظر به حل مسائل جامعه خودمان
  - دغدغه مند کشف مسائل و حل آن ها باشد.
- @konkour_farhangian

علم ویژه

اگر درباره مسئله ای، دانش علمی کافی و مورد نیاز به وجود بیاید، **علم ویژه** داریم.

دیدگاه های ارتباط دانش علمی و عمومی

دیدگاه اول

- تفاوت بین این دو دانش در روش آن هاست.
- دانش علمی فقط از طریق حس و تجربه حاصل می شود.
- تنها راه کشف دانش معتبر و حقیقت، دانش علمی تجربی است.
- دانش علمی برای حفظ هویت خود باید مانع ورود دانش عمومی شود.
- دانش عمومی در برابر دانش علمی بی ارزش است.

دیدگاه دوم)

- در تقابل با رویکرد اول است.

- همه ی دانش ها، حاصل زندگی هستند.
- دانش ها بازسازی واقعیت اند نه کشف و بازخوانی آن .
- دانش عمومی پایه و اساس هر نوع دانش دیگر است.
- در برخی موارد، مرز دانش علمی و عمومی از بین می رود.

دیدگاه سوم)

- دانش علمی محدود به دانش تجربی نیست.
- شامل دانش فراتجربی می شود.
- دانش عمومی، نامعتبر نیست بلکه کم و بیش در آن دانش های حقیقی و صحیح هم وجود دارد.
- دانش علمی از دانش عمومی معتبرتر است چون امکان اعتباریابی بیشتری دارد.
- دانش علمی ریشه در دانش عمومی دارد و میتواند از آن انتقاد کند.
- هردانش علمی با دانش عمومی سازگار نیست.

@konkour_farhangian **علوم اجتماعی**

دانش هایی که اجتماعات انسانی و چگونگی اثرگذاری و اثر پذیری بر کنش ها و شیوه زندگی ما را به طور علمی مطالعه می کند.

فواید علوم اجتماعی نسبت به علوم طبیعی

- علوم طبیعی، جهان طبیعی و پدیده های آن را مطالعه می کند.
- علوم طبیعی با شناخت طبیعت و قوانین آن، قدرت پیش بینی و پیشگیری حوادث طبیعی را برای انسان فراهم می کند.
- علوم طبیعی و فناوری محدودیت های انسان را به حداقل می رسانند.
- علوم اجتماعی با شناسایی کنش های اجتماعی، به انسان قدرت پیش بینی نسبت به آثار و پیامدهای اجتماعی می دهد.
- قدرت پیش بینی علوم اجتماعی به دلیل ارادی و آگاهانه بودن کنش ها و تنوعشان، پیچیده تر از علوم طبیعی است.
- دانشمندان علوم اجتماعی در پی یافتن نظم و قواعد جهان اجتماعی هستند.
- علوم اجتماعی می تواند زمینه فهم متقابل انسان ها و جوامع مختلف را از یکدیگر فراهم کند و به افزایش همدلی و همراهی انسان ها کمک کند.
- در علوم اجتماعی ظرفیت داوری درباره ارزش ها و هنجارهای زندگی اجتماعی و امکان انتقاد و اصلاح انها نیز وجود دارد.
- علوم اجتماعی با داوری و انتقاد درباره کنش ها، فرصت واکنش و موضع گیری اجتماعی مناسب و صحیح را برای دانشمندان فراهم می آورد.

ویژگی ها و رویکردهای جامعه شناسی:

- یکی از رشته های علوم اجتماعی است.
- (۱) علم شناخت "کنش اجتماعی" و (۲) علم شناخت "ساختار اجتماعی" می باشد.
- گروه اول: مطالعه جامعه شناسی خرد (پدیده های اجتماعی خرد)
- گروه دوم: مطالعه جامعه شناسی کلان (پدیده های کلان)
- هر دو مکمل یکدیگر هستند.

معیار تقسیم بندی رویکردها: دوری و نزدیکی طبیعت

رویکردها: تبیینی، تفسیری، انتقادی

نکته هه:

- علوم اجتماعی به مطالعه کنش ها و پیامدهای اجتماعی می پردازد
  - علوم انسانی به مطالعه کنش های انسانی و پیامدهای آن می پردازد
  - نتیجه: موضوع علوم انسانی، عام تر از موضوع علوم اجتماعی بوده و علوم اجماعی بخشی از علوم انسانی است.
  - برخی علوم انسانی در زمره علوم اجتماعی نیستند:
- روانشناسی نمونه ای از علوم انسانی و جامعه شناسی جزء علوم اجتماعی است.

مقایسه موضوع علم

موضوع علوم طبیعی	موضوع علوم انسانی	موضوع علوم اجتماعی	موضوع فلسفه
پدیده های طبیعی	کنش های انسانی و پیامدها	کنش های اجتماعی و پیامدها	اصل وجود

علوم ابزاری: علوم طبیعی را به دلیل اینکه ابزار تسلط انسان بر طبیعت و ابزارها انسان از محدودیت است می نامند.

علوم تفهیمی: علوم انسانی به دلیل پرداختن به فهم معانی کنش های انسان می پردازد می نامند.

علوم انتقادی: به علوم انسانی به دلیل انتقاد از کنش های ناپسند انسان، انتقادی می گویند.

ویژگی های پدیده اجتماعی	پدیده اجتماعی
<p>قابل مشاهده نیست. به آن عادت نداریم. جامعه شناس برای شناخت نظم از امور آشنا، آشنایی زدایی می کند. از دیدگاه فردی غریبه به امور نگاه می کند پس: شناخت نظم در کنار بی نظمی کشف نظم های پنهان قرار گرفتن هر پدیده در جای خود امکان پیش بینی رفتار دیگران و همکاری با آن ها مشخص شدن انتظارات از دیگران قواعدی که انسان ها برای زندگی پذیرفتن.</p>	نظم

@konkour_farhangian

نظام اجتماعی	ساختار اجتماعی
<p>مرتبط با نظم ساختار اجتماعی پویاست یعنی: می تواند در خود و محیط تغییر ایجاد کند. مانند موجود زنده است و تلاش می کند در خود و محیط تغییر ایجاد کرده و نیاز خود را برطرف کند. مثل خودرو در حال حرکت است.</p>	<p>ارتباط بین پدیده های اجتماعی چگونگی پیوند بین پدیده های مختلف مشاهده در گروه های رسمی حقوق و تکالیف هرنقش، مشخص کننده چگونگی روابط بین اعضاست. مثل یک خودرو که جایی پارک شده باشد.</p>

تبیین تجربی

- تبیین یعنی بیان چرایی یک پدیده و نشان دادن علت ایجاد و زوال آن. همچنین موجب ایجاد ارتباط بین پدیده ها می شود.
- اوایل قرن ۱۹ میلادی صرفاً به تبیین های تجربی که از راه حس و تجربه قابل مشاهده بودند اهمیت داده میشد پس علوم اجتماعی به علم تجربی مثل فیزیک نزدیک شد.

علوم طبیعی و اجتماعی

- در رویکرد تبیینی، پدیده های اجتماعی مثل طبیعی و جامعه مثل طبیعت است.
- دلیل علاقه جامعه شناسان به نزدیکی به علوم طبیعی، موفقیت دانشمندان علم طبیعی بود.

ویژگی ها	موضوع
<ul style="list-style-type: none"> • جامعه مثل طبیعت دستاوردی انسانی نیست • باقوانین طبیعت اداره میشود • برای شناسایی آن باید از دانش ابزاری استفاده شود • صرفا پدیده ای طبیعی و پیچیده • تفاوت بین جوامع، کمی است • پیچیدگی برخی جوامع نسبت به برخی دیگر • جوامع پیشرفته در رفع نیازهای خود موفق ترند. • مسیر جوامع همه یکسان است. 	<p>پیامد رویکرد جامعه شناسی تبیینی به جامعه</p>
<p>اواسط قرن ۲۰ جامعه شناسان آمریکایی به این موضوع توجه کردند که جامعه مانند ماشین پیچیده عمل می کند.</p>	<p>مصدق</p>
<ul style="list-style-type: none"> • تقلیل انسان به نظم اجتماعی • جامعه محصول کنش انسان هاست و وابسه به انسان (برخلاف طبیعت) • هدف جامعه شناسان تبیینی تسلط انسان بر جامعه بود اما نتیجه عکس داد. • انسان موجودی پیچیده تر از بقیه موجودات است و صرفا یک موجود طبیعی است. • افراد جامعه براساس قرارداد، قواعدی را می پذیرند که به نفعشان است و آن ها را در امان می دارد. • محور جلب مقبولیت در این جامعه: تهدید، اجبار و تطمیع 	<p>پیامد رویکرد جامعه شناسی تبیینی به انسان</p>

جامعه شناسان تبیینی نظم اجتماعی را بر اساس مناسبات بیرونی توضیح می دهند.

ما طبیعت را به وجود نیاوردیم پس شناخت ما نمیتواند قوانین آن را تغییر دهد بلکه فقط میتوانیم با شناخت قوانین طبیعت در پدیده هایی که شبیه به طبیعت هستند مثل ماشین، دخل و تصرف کنیم. اما پدیده های اجتماعی و تاریخ را خودمان به وجود آوردیم پس میتوانیم آن را تغییر دهیم.

جامعه‌شناسی تبیینی ← رویکرد پوزیتیویستی یعنی وحدت روش علوم (روش تجربی)

- بنیان‌گذار جامعه‌شناسی تبیینی: آگوست کنت
- نام اولیه جامعه‌شناسی تبیینی: فیزیک
- موضوع آن: پدیده‌های اجتماعی مانند پدیده‌های طبیعی هستند.
- روش آن: حس و تجربه که باعث شد جامعه‌شناسی جزء دانش‌های ابزاری شود.
- هدف آن: پیش‌بینی و کنترل پدیده‌های اجتماعی

ویژگی‌ها	جنگ نامنظم
مبتنی بر آگاهی فرهنگی و جغرافیایی سربازان منطقه با توانایی مقاومت در برابر یک ارتش بزرگ با استفاده از محدودیت‌ها و موقعیت بومی خود.	
نقشه از پیش برنامه‌ریزی شده را اجرا نمی‌کنند بلکه متناسب با موقعیت خاص جغرافیایی و فرهنگی خودشان عمل می‌کنند.	
دلیل سربازان این جنگ، دلایل اخلاقی و آرمان‌های معنوی است پس فراتر از نظم موجود می‌روند.	
عدم پیروی از نظم موجود و فراتر رفتن از آن و پیوند با ارزش‌های معنوی.	

خشت بنای جامعه و عامل پدید آمدن تمام پدیده‌های اجتماعی خرد و کلان.	کنش اجتماعی
حتی ساختارهای اجتماعی جاافتاده و با سابقه نیز با کنش اجتماعی به وجود آمدند.	
مشکلات و مسائل اجتماعی آنطور که به نظر می‌رسد خارج از نفوذ ما نیستند.	
انسان‌ها عضوی از جامعه بوده و با کنش اجتماعی خود باعث حفظ یا تغییر وضعیت موجود جامعه می‌شوند اما میزان اثرگذاری‌ها متفاوت است.	
انسان فقط مجری نظم نیست. او می‌تواند بر اساس آرمان و ارزش‌هایش نظم اجتماعی را تغییر دهد.	

پیامدهای نادیده گرفتن کنش اجتماعی

رویکرد تبیینی تمرکزش بر مشاهدات است و معنای کنش و چیزی که درون انسان می گذرد را نادیده می گیرد.

پیامدهای تاکید افراطی بر نظم اجتماعی

۱) رکود اداره ها:

- تاکید بیش از اندازه بر نظم و ساختارهای اجتماعی
- یکسان دانستن نظم اجتماعی و نظم طبیعی
- سرکوب روحیه خلاص انسان
- تعبیر ماکس وبر از چنین ظلمی که هدف آن جدا از انسان و نیازهای واقعی او است، قفس آهنین است.

۲) سقوط ارزش ها

- ارزش بودن مهربانی و فداکاری و ضد ارزش بودن کینه توزی و خودخواهی، قابل فهم نیست.
- با روش تجربی نمی توان مشخص کرد که مهربانی فضیلت و کینه توزی رذیلت است.
- پیامد این موارد، اخلاق گریزی است.

@konkour_farhangian

۳) افول معانی

- کنش اجتماعی آگاهانه و معنادار است و نادیده گرفتن معنای آن باعث محدود شدن مطالعات تبیینی به توصیف خصوصیات و رفتارهای قابل مشاهده شده است.
- در حالی که برای فهم انگیزه انسان ها، نمی شود از روش تجربی استفاده کرد بلکه باید همراهی همدلانه داشته باشیم.

همراهی همدلانه

به معنی تایید کنشگر نیست بلکه یعنی نگاه کردن به مسائل کنشگر از منظر خود او.

راهکارهای رفع پیامدهای نامطلوب بالا

- کنش اجتماعی مورد مطالعه جامعه شناسان قرار گرفت و آگاهی و معناداری آن، مهم ترین ویژگی کنش شناخته شد.
- تاکید آن ها بر آگاهی و معناداری کنش موجب شد از جامعه شناسی تبیینی عبور کنند و به جامعه شناسی تفسیری روی آورند.

۲ نکته مهم:

- ۱) نظم اجتماعی و خلاقیت دو بال موفقیت هستند.
  - ۲) زندگی اجتماعی و نظم، همزاد یکدیگر هستند.
- بررسی این پدیده ها حتما باید با توجه به عمق آن ها باشد وگرنه باعث اشتباه میشود.

مثال:

- شهادت طلبی، خودکشی و فدا کردن جان برای وطن هر سه به معنای دست شستن از جان هستند (شبهات) اما مفهوم آن ها متفاوت بوده و این باعث تعیین هویت آن ها می شود (تفاوت) درون هر کدام از پدیده ها، تفاوت و تنوع معانی وجود دارد.
- معانی مرتبط با شهادت طلبی: عشق به دیدار محبوب، دفاع از دین، مبارزه با ظلم، مبارزه با باطل و ...
- معانی مرتبط با خودکشی: رنج گریزی، احساس پوچی، فشارهای اقتصادی و ...
- معانی مرتبط با دفاع از وطن: دفاع از غرور ملی، میهن دوستی، غلبه بر دشمن، کشورگشایی و ...
- وجود پاسخ های متفاوت به پرسش چرایی پیشامد یک پدیده، نشان دهنده پیچیدگی و عمق پدیده های اجتماعی و دشواری فهم آنهاست.

@konkour_farhangian

هویت زدایی

برخی رویکردها برای دستیابی به پاسخ های ساده و کاملا قابل پیش بینی درباره چرایی وقوع پدیده های اجتماعی، پیچیدگی و عمق این پدیده ها را نادیده می گیرند و از پدیده های اجتماعی و انسان هویت زدایی می کنند.

جامعه شناسی تفسیری

در قرن ۱۹ میلادی تعدادی از متفکران آلمانی (ویلهم دیلتای و ماکس وبر) گفتند باینکه جهان اجتماعی مثل جهان طبیعی نظم و قاعده دارد ولی انسان مثل موجود طبیعی نیست و پدیده های اجتماعی هم با پدیده های طبیعی فرق دارد. (چه عجب یکی فهمید بالاخره)

دیدگاه ها

ماکس وبر:

- کنش اجتماعی معنادار است پس نمی توان آن را مانند پدیده های طبیعی از طریق حواس مطالعه کرد. باید معنای کنش هارا بفهمیم.

- با این حال چون وبر علم را محدود به علم تجربی می دانست، گفت نتیجه تحقیق جامعه شناسان باید با روش تجربی اثبات شود تا ارزش علمی داشته باشد.
- پس از نظر وبر تفهم مقدمه ای برای روش علمی (روش تجربی) بود.
- نتیجه: نام جامعه شناسی خود را تبیینی_تفسیری گذاشت.
- از نظر او جامعه شناس فقط می تواند آرمان و ارزش ها را توصیف کند اما نمی تواند درباره آن ها داوری کند.

تحول

در قرن ۲۰ این دیدگاه که مرز علم و غیر علم تجربه و تبیین است مورد تردید قرار گرفت و اینجا تفسیر و رویکرد تفسیری رونق پیدا کرد.

تقابل رویکرد تبیینی و تفسیری

- رویکرد تفسیری معتقد است کنشگران براساس معنایی که در ذهن دارند، دست به عمل می زنند پس برای فهم باید از ظاهر پدیده ها عبور کرده و معنای آنها پی برد.
- برای فهمیدن هدف کنش باید وارد ذهن کنشگر شویم.
- برای فهمیدن دلیل بروز کنش باید به زمینه های فرهنگی آن توجه کرد.
- فهم کنش مستلزم شناخت معنای ذهنی و فرهنگی آن است. (معنای فردی و اجتماعی)

@konkour_farhangian

ویژگی های رویکرد تفسیری

- فعالیت و خلاقیت انسان در تولید معانی باعث پیدایش فرهنگ و جهان های اجتماعی مختلف می شود.
- مثال: در جامعه ای دیگر علم آموزی بر ارزشمندی علم دلالت نکند (خلاف جامعه ما)
- در جامعه شناسی تبیینی روش ها کمی و در جامعه شناسی تفسیری، روش کیفی است.

انواع روش کیفی

- (۱) **قوم نگاری:** پوهشگران مدتی با قوم مورد مطالعه خود زندگی می کنند. نوعی پژوهش بر اساس مشاهده مشارکتی که محقق به دنبال کشف معنای نهفته در کنش هاست.
  - (۲) **مطالعه موردی:** روش مطالعه تمام ابعاد یک پدیده اجتماعی خاص مثل یک نهاد اجتماعی.
- مثال: گافمن برای تحقیق در مورد یک بیمارستان روانی، در آن بستری شد (به عنوان کارمند آن بیمارستان) و مشاهده مشارکتی انجام داد.

انسان همواره سه گانه قدرت ثروت و دانش را از ارزش های واسطه ای و پیش نیاز دستیابی به سعادت و کمال حقیقی میدانست به همین خاطر از نظر آن همه اینها خوب و خیر بودند. (به مولا که جاست مانی)
اما وقتی که با عملکرد این ها در دستیابی به سعادت مقایسه به وجود می آمد دانش را به شکل مثبت ثروت را به شکل خاکستری و قدرت بیشتر به شکل منفی ارزیابی می کرد.

نکات مربوط به قدرت:

- موجودی که بتواند کاری را با آگاهی و اراده خودش انجام دهد دارای قدرت است و به همین خاطر انسان کنش گر قدرتمندی است.
- قدرت فردی انسان محدود است

قدرت اجتماعی چیست؟

- زمانی که انسان برای رسیدن به اهداف خود بتونه بر اراده دیگران تاثیر بزاره و کار ارادی دیگران را به خدمت بگیره قدرت اجتماعی به وجود میاد
- هرچی که توان تاثیر گذاری بیشتری بر اراده دیگران داشته باشه از قدرت اجتماعی بیشتری برخورداره
- علاوه بر افراد نهادها و سازمان ها و جوامع هم دارای قدرت اجتماعی هستند.
- قدرت اجتماعی بدون پذیرش و توافق دیگران به وجود نمیاد

انواع تبعیت و قدرت های حاصل از آن:

- تنها راه تاثیر گذاشتن به اراده دیگران جلب تبعیت آنهاست
- تبعیت با کراهت که ناشی از تهدید و ترس است
- تبعیت با رضایت که با رضایت و میل درونی افراد همراه است. قدرتی که از این تبعیت به دست می آید دارای مقبولیت است.

مشروعیت قدرت:

یعنی قدرت مطابق با یک نظام عقیدتی و ارزشی صحیح اعمال شود.
نکته:

- مدار مقبولیت خواست و اراده کسانی است که قدرت بر آنها اعمال می شود
- مدار مشروعیت حق و باطل است یعنی اگر قدرت مطابق قانون و حکم الهی باشد مشروعیت دارد
- مقبولیت و مشروعیت می توانند با هم یا جدا از هم باشند
- اگر قدرت مطابق قانون و احکام الهی باشه و تبعیت از آن هم با رضایت من میل همراه باشه قدرت هم مشروعیت دارد و هم مقبولیت اجتماعی.
- اما اگه قدرت بر خلاف حکم قانون الهی باشه اما تبعیت از آن از روی مورضایت باشد قدرت مقبول ولی غیر مشروع وجود دارد.

قدرت سخت و قدرت نرم:

- قدرت سخت قدرتی است که از طریق ابزارهای خشن با زور و به شکل آشکار توسط نهادهای نظامی اعمال میشود. این قدرت در گذشته باعث سلطه اقتصادی و سیاسی بر سایر کشورها می شد
- قدرت نرم به شکل پنهان از طریق نفوذ فرهنگی با کمک ابزارهای چون رسانه و نهادهای آموزشی اعمال میشود. این قدرت امروزه سبب سلطه فرهنگی می شود.

ابزارهای اعمال قدرت نرم:

- رسانه ها
- نهادهای آموزشی
- نظام آموزشی کشور ها. در واقع یک کشور می توان از طریق نفوذ در نظام آموزشی کشور دیگر در این کشور اعمال قدرت کند و فرهنگ و جهان بینی نسل های آینده این کشور را مطابق آن چیزی که میخواهد برنامه ریزی کند.

چندتا نکته:

- درگذشته جنگ بین دولت ها در قلمرو سرزمینی و با ابزار نظامی صورت می گرفت و رسانه ها اخبار آن را منتشر می کردند اما امروزه این نبرد در حوزه فرهنگ و رسانه صورت میگیرد و درگیری نظامی اگر اتفاق بیفته در ادامه جنگ فرهنگی به وجود میاد.
- گاهی افراد به واسطه فعالیت گسترده ای که در شبکه های اجتماعی دارند از دولت ها تاثیر گذاری اجتماعی و فرهنگی بیشتری دارند مثل سلبریتی ها.

سلطه هژمونی و نکات مربوط به آن:

- سلطه زمانی که به شیوه فرهنگی اعمال بشه بیشتر مورد رضایت و پذیرش قرار میگیرد که جامعه شناسان به این نوع سلطه هژمونی میگویند
- ابزار این سلطه ابزارهای فرهنگی مثل هنر و رسانه برای مهندسی رضایت عمومی و توجیه برتر جویی خودشونه
- مثل که رسانه های آمریکایی اسلام هراسی را به عنوان شیوه ای برای گسترش هجرانی آمریکا به کار می برند تا مردم جهان برای مقابله با اسلام راضی و همراهان آن شود.

سیاست چیست؟

زمانی که قدرت برای رسیدن به یک هدف معین سازمان پیدا کند سیاست به وجود میاد یعنی سیاست اعمال قدرت سازمان یافته برای دستیابی به هدفه

نظام سیاسی چیست؟

مجموعه ساز و کارهایی که برای اعمال سیاست های جهان اجتماعی وجود داره نظام سیاسی رو به وجود میاره. همچنین با نظام های دیگر در تعامل است و انواع متفاوتی دارد.

نظام سیاسی بر اساس تعداد افراد تأثیر گذار و تصمیم گیرنده به سه دسته تقسیم می شوند:

- نظام هایی که در آن یک فرد حاکم و تصمیم گیرنده است
- نظام هایی که در آن اقلیت تصمیم گیرنده هستند
- نظام هایی که در آن اکثریت مردم در سرنوشت سیاسی خود شرکت می کنند

نظام فیلم های سیاسی بر اساس روش تصمیم گیری به دو دسته تقسیم می شوند:

- نظام هایی که در آنها کم یا حاکمان بر اساس اهداف خود تصمیم می گیرند یعنی هر نوع تصمیمی را جایز می دانند
- نظام هایی که در آن حاکم حاکمان بر اساس حقیقت و فضیلت و با توجه به عقل تصمیم می گیرند.

تقسیم بندی نظام های سیاسی از نظر ارسطو:

- **مونارشی** حکومتی است که یک فرد بر اساس فضیلت حکومت می کند (مثل حکومت پاپ بر واتیکان و کلیسای جهانی)
- **استبدادی** حکومتی است که یک فرد بر اساس خواست و میل حاکم حکومت میکند
- **آریستوکراسی** حکومتی که در آن اقلیت بر اساس فضیلت حکومت می کنند (حکومت نخبگانی که از امتیازات طبقاتی برخوردار بودند)
- **الیگارشی** حکومتی که در آن اقلیت بر اساس خواست و میل حاکم حکومت می کنند (حکومت سرمایه داران بر مردم)
- **جمهوری** حکومتی که در آن اکثریت بر اساس فضیلت تصمیم گیری می کنند
- **دموکراسی** حکومتی که اکثریت بر اساس خواست و میل حاکم تصمیم گیری می کنند

مقایسه نظام سیاسی دینی و دنیا مدار:

- نظام سیاسی دینی بر اساس احکام و قوانین الهی سازمان پیدا میکند
- نظام سیاسی دنیا مدار فقط ارزشها و آرمانهای دنیایی و این جهانی را مورد توجه قرار میدهد

ویژگی های کنش های سیاسی:

- کنش سیاسی و به قصد تغییر وضع موجود انجام میشود یا با هدف حفظ آن
- مهمترین هدف ما در زندگی تجربه فضیلت های فردی و سعادت همگانی است
- فضیلت و سعادت در زندگی خود و جامعه خوب به دست می آید به همین خاطر فعالیت های سیاسی باید در جهت دسترسی به جامعه خوب برای دستیابی به فضیلت و سعادت باشد
- امور سیاسی همواره مورد تأیید یا رد مردم هستند یعنی عمر خود نیستند

مطالعه ارزش های سیاسی جوامع مختلف و چالش های آن:

جوامع و فرهنگ ها مانند طبیعت نیستند و ما نمی توانیم نتایجی را که از مطالعه و بررسی یک جامعه به دست آورده ایم به همه جوامع بشری تعمیم دهیم.

برای پیشگیری از این اشتباه باید سایر جوامع و فرهنگ‌ها را هم مطالعه و بررسی کنیم اما ممکنه که مرتکب یک خطای دیگه ای بشیم و به معانی فرهنگی جوامع توجه نکنیم برای جلوگیری از این خطا باید تهیه کنیم که جوامع و فرهنگ‌ها را از منظر خودشان مطالعه کنیم یعنی رویکرد مون در مطالعه تفسیری باشه.

ممکن است مشکل دیگری به وجود بیاید زیرا تعدد و تنوع فرهنگ‌ها و به قدری زیاد است که علوم اجتماعی و تنها درگیر مطالعات تمام نشدنی کند علاوه بر این فرهنگ‌های مختلف معمولاً به مرزهای خودشان محدود نمی‌ماند و ما را ناگزیر از مقایسه ارزش‌ها برای تشخیص ارزش‌های صحیح از ارزش‌های غلط میکنند ولی وقتی علوم اجتماعی برای مطالعه هر فرهنگ مجبور باشه که این فرهنگ را فقط از نظر مردمی که آن را پذیرفتند ببینه و بررسی کنه امکان مقایسه و داوری فرهنگ‌ها و ارزش‌ها را از دست میده.

مقایسه جامعه‌شناسی تبیینی و تفسیری در مطالعه قدرت:

- جامعه‌شناسی تبیینی چون علم را فقط تجربی می‌داند ارزش‌های انسانی از جمله ارزش‌های سیاسی را قابل مطالعه نمیدونه و با ارزش جدایی و من زودی از قدرت آن را به عنوان یک پدیده خنثی مطالعه می‌کند.
  - جامعه‌شناسی تفسیری هم با اینکه امور سیاسی را پدیده‌ای معناداری میدونه اما فقط به توصیف ارزش‌ها و نظام‌های سیاسی و سند میکنه و معیاری برای ارزیابی علمی آنها ارائه نمیده.
- نکته:** جامعه‌شناسان انتقادی معتقدند که رویکردهای تبیینی و تفسیری محافظه‌کارند و هیچ راهکاری برای بهتر ساختن وضعیت موجود ندارند و انسان‌ها رو منفعل و مجبور به پذیرش وضعیت موجود می‌کنند.

تفاوت‌های بین افراد به دو دسته تقسیم می‌شوند:

۱. تفاوت‌های اسمی که نمی‌توانیم افراد را بر اساس آنها رتبه بندی کنیم مثل سفید پوست بودن یا رنگین پوست بودن
  ۲. تفاوت‌های رتبه ای که میتونیم بر اساس این تفاوت‌ها افراد را رتبه بندی کنیم یعنی یک سری افراد کمتر و یکسری افراد بیشتر دارای این ویژگی‌ها هستند مثل قد بلند بودن یا قد کوتاه بودن این نابرابری‌ها خودشان به دو دسته تقسیم می‌شوند:
- طبیعی مثل نابرابری افراد در قد و ضریب هوشی
  - اجتماعی مانند نابرابری در تحصیلات و ثروت این نابرابری‌ها در جامعه ایجاد میشود

علت نابرابری اجتماعی از نظر جامعه‌شناسان:

- تفاوت‌های اسمی و نابرابری‌های طبیعی در صورتی که به نابرابری‌های اجتماعی منجر به شوند مورد توجه جامعه‌شناسان قرار می‌گیرد
- در مطالعه نابرابری‌های اجتماعی به قشربندی اجتماعی توجه می‌شود و گفته می‌شود که علت این نابرابری‌ها اینه که مزایای اجتماعی به شکل نابرابر بین افراد توزیع شده به همین خاطر که یکسری افراد بالای سلسله مراتب اجتماعی قرار می‌گیرند یکسری افراد در پایین

رویکردهای مختلف در مطالعه نابرابری های اجتماعی:

- رویکرد اول مدل لیبرالی
- رویکرد دوم مدل کمونیستی
- رویکرد سوم مدل عدالت اجتماعی

نکات مربوط به رویکرد اول:

- این جامعه شناسان معتقدند که نابرابری اجتماعی برای بقای جامعه ضرورت دارد و این نابرابری ها از نابرابری های طبیعی به وجود میاد
- این جامعه شناسان طرفدار قشربندی اجتماعی هستند و معتقدند که از گذشته تا به حال هیچ جامعه ای بدون قشربندی نبوده است.
- از نظر طرفداران قشربندی اجتماعی نابرابری های اجتماعی نتیجه نابرابری های طبیعی هستند بنابراین عادلانه اند اما واقعیت این است که نابرابری های اجتماعی همیشه نتیجه نابرابری های طبیعی نیست
- طرفداران قشربندی با طبیعی دانستن قشربندی اجتماعی نقش انسان و جوامع در پدید آمدن و ادامه یافتن آن را نادیده می گیرند و تغییر در آن رو ممکن نمیدونن
- طرفداران قشربندی اجتماعی رقابت را در زندگی اجتماعی ضروری می دانند اما این نکته رو نادیده می گیرند که در رقابت عادلانه باید نقطه شروع رقابت یکسان باشه

نکات مربوط به رویکرد دوم:

- جامعه شناسان این رویکرد مخالف قشربندی اجتماعی هستند
- معتقدند که نابرابری های اجتماعی ناشی از روابط سلطه جویانه بین انسان هاست که باید با آن مبارزه کرد
- این گروه عدالت اقتصادی را مهم می دانند و معتقدند که با توزیع برابر ثروت عدالت برقرار میشه
- از نظر آنها مالکیت خصوصی باعث برقراری روابط ظالمان بین افراد نابرابری اجتماعی میشه بنابراین برای برابری باید مالکیت خصوصی را از بین ببریم
- مخالفان قشربندی فکر می کند که اگه مالکیت خصوصی از بین بره دیگه طبقه پایین نداریم و همه شرایط یکسانی دارند در واقع آنها فکر می کنند که نابرابری اجتماعی توسط انسان به وجود آمده و تداوم و تغییر آن هم به دست انسان هاست
- تاکید این جامعه شناسان به معایب قشربندی نشون میده که آنها خواهان حذف قشربندی اجتماعی اند
- نقطه شروع رقابت یک سال میشه اما به این دلیل که انگیزه رقابت از بین می رود راه پیشرفت مادی مسدود میشه.

نتایج از بین رفتن مالکیت خصوصی:

- انگیزه رقابت از بین میره چون تلاش و شایستگی افراد کوشا و توانمند نادیده گرفته میشه

نکات مربوط به رویکرد سوم:

- جامعه شناسان این رویکرد طرفداران عدالت اجتماعی هستند و معتقدند که هیچ کدوم از این دو رویکرد عادلانه نیستند و هر دو رویکرد به دلیل اینکه هستند با فطرت انسانی سازگار نیستند و شکست می خورند
- رویکرد اول عادلانه نیست چون این واقعیت رو که افرادی که در طبقه اجتماعی پایین متولد میشن حتی با داشتن شایستگی و تلاش برابر با فردی که در طبقه اجتماعی بالا متولد میشه به سادگی امکان رقابت ندارند رو نادیده گرفته. در رویکرد اول نقطه آغاز رقابت عادلانه نیست
- رویکرد دوم هم عادلانه نیست چون در اون فرد توانمند و کوشا به اندازه حقی که داره از مزایای شما ای برخوردار نمیشه در رویکرد دوم نقطه پایان رقابت عادلانه نیست
- در رویکرد عادلانه مالکیت خصوصی لغو نمی شه اما جامعه باید امکان رقابت را برای همه فراهم کنه نقطه شروع رقابت را هم یکسان کنه
- دولت به نمایندگی از جامعه باید نیاز ضروری همه افراد رو تامین کنه
- دولت تلاش می کند برای کاهش نابرابری های اجتماعی تدابیر بیشتری بیندیشد مثلا از ثروتمندان مالیات بگیره و از آن برای رفع فقر استفاده کنه
- این رویکرد نور غذاسازی مثل موافقن یا کنترل مطلق
- طرفداران این رویکرد به دنبال برقراری عدالت اجتماعی هستند اما آزادی های افراد و امکان رقابت بین آنها را از بین میبرد

نتیجه غلبه رویکرد تبیینی در جامعه شناسی:

- کار داوری درباره ارزش ها خارج از قلمرو علوم اجتماعی قرار بگیرد و غیر علمی قلمداد شود
- انتقاد از وضعیت موجود را تجهیز راه حل برای بهتر شدن آن کار علم نبود این اعتقاد به عنوان جدایی دانش از ارزش بیان می شد یعنی ارزش و دانش دو قلمرو متمایز و متقابل دارند.
- دانش قلمرو تبیین و در مقابل ارزش قلمرو تفسیر بود.

نتیجه غلبه رویکرد تفسیری در جامعه شناسی:

- به حاشیه رفتن رویکرد تبیینی
- بازگشت دعاوی انتقادی و تجویزی به علوم اجتماعی
- پیوند دانش و ارزش و شکل گیری دانش انتقادی

دانش انتقادی چیست؟

دانشی که از وضعیت موجود انتقاد می کند و می خواهد برای عبور از وضع موجود و رسیدن به وضع مطلوب انتقاد کند
نکته: جامعه شناسی انتقادی از درون رویکرد تفسیری به وجود آمد

ویژگی های مربوط به جامعه شناسی انتقادی:

- این جامعه شناسی به داوری ارزش های پدیده مورد مطالعه می پردازد و آن را با ملاک های ارزشی ارزیابی می کند
- ام را به معنای حسی و تجربی محدود نمی کند
- مهمترین هدف این جامعه شناسی نقد وضعیت موجود جهان اجتماعی و تجویز راه حل هایی برای رسیدن به یک وضعیت بهتر است

زندگی اجتماعی انسان چند وجه دارد؟

- از سوی افراد در زندگی گروهی خود با یکدیگر جهان اجتماعی و ساختارهای آن را می سازند
- از طرف دیگر هر جهان اجتماعی الزام ها و پیامدهایی دارد که زندگی انسان ها را متاثر می کند.
- جامعه شناسان انتقادی کم توجهی رویکرد تفسیری به ساختارهای اجتماعی و تاثیر این ساختار را بر زندگی افراد رو درست نمیدونن

- از نظر آنها جهان اجتماعی و ساختارهای اون انسانهارو که ایجاد کننده این ساختارها هستند رو تحت سلطه می گیرند
- جامعه شناسان انتقادی بر ضرورت است انتقاد علمی از ساختار های سرکوبگر تاکید می کند تا اصالتی چنین ساختارهایی پیشگیری کنند

جامعه شناسی انتقادی به نقد سلطه در روابط و مناسبات های بین گروه افراد و فرهنگ ها می پردازد

نکته: زمانی که جهان اجتماعی از طریق مشارکت اجتماعی افراد پابرجاست پیامدهای آن هم باقی می ماند.

ارزیابی دستاورد جامعه شناسی انتقادی:

- جامعه شناسی انتقادی با پذیرش رویکرد تفسیری معتقد است که تمام معانی و ارزش ها ساخت و پرداخت اراده افراد گروه ها و فرهنگ هاست
- رویکرد انتقادی چگونه حقیقت و فضیلت را کشف نمیکنه تا بر اساس این حقایق و فضایل به نقد کنش و روابط بین انسان ها و جوامع پردازد بلکه برای دفاع از اراده افراد و گروه ها و فرهنگ ها معتقدند که نباید اراده هیچکدوم بر دیگری تحمیل بشه یا حتی فرهنگی از گستره جغرافیایی خودش برات میاره

عوامل به وجود آمدن همانندسازی:

- بازی های جهان متجدد دولت های شکل گرفتند که دیگر خودشان را با هویت دینی مسیحیان می شناختند و خود را با توجه به تاریخ جغرافیا و قومیت و نژادشان تعریف می کردند
- بیشتر کشورها دارای تنوع قومی نژادی بودند که گروه های مختلف و در کنار هم زندگی می کردند

- در این دولت ها کشورها برای تعیین هویت ملی و چگونگی توزیع فرصتها بین گروه های مختلف و پاسخگویی به درخواست های رفع نیاز آنها باید سیاست گذاری هویتی انجام می دادند
- نکته:** مدل رایج سیاست گذاری هویتی در دوره مدرن همانند سازی بود.

همانند سازی چیست؟

همانندسازی یعنی پذیرش ارزشها و سبک زندگی یک گروه توسط سایر گروه های جامعه به گونه ای که همه گروه ها مثل هم شوند. این سیاست را دولت ها برای از بین بردن تفاوت های هویتی گروه های مختلف و یکسان کردن آنها در پیش گرفتند

نکته: در دوره پسامدرن همه آنچه در دوره مدرن پدید آمده بود مورد نقد قرار گرفت و به جای آن هویت های خود محلی و فردی مورد توجه قرار گرفت.

سیاست هویت و نکات مربوط به آن:

- هویت موضوعی برای نظام و درگیری است

- محصول دوران پسامدرن است

- تفاوت های و هویت های خاص و محلی تاکید می کند

@konkour_farhangian

جعبه پاندورا چیست؟

جعبه ای که در اساطیر یونانی حاوی تمامی بلا هاست و به دست فردی به نام پاندورا باز میشود این افسانه یونانی می گوید که با باز شدن این جعبه همه بدی ها به سمت زمین می آیند و با خوبیها به شکلی در آمیخته می شوند که دیگر تشخیص و جداسازی آنها از هم دیگر ممکن نیست.

نکته: در دوره پسامدرن هویت از منظر گروه های اجتماعی مختلف و توسط آنها تعریف می شود

نتیجه جهانی شدن و توسعه ارتباطات:

- زمینه شکل گیری جهانی بدون مرز را فراهم کرده که در آن مخلوط شدن فرهنگ ها باعث میشه که فرهنگ ها کاملاً خالص نباشند و هویت ها به شکلی دستخوش تغییر شوند
- بسیاری از جوامع و گروه ها به دفاع از خود برخاستند و با ساختن هویتی خاص برای خود و بازگشت به هویت واقعی خودشان در برابر هویتی که فرایند جهانی شدن به آنها تحمیل می کند مقاومت می کنند و خواهان رهایی از این هویت تحمیل شده هستند

نهیضت های مقابله با فرهنگ های تحمیلی:

- جنبش های سبک زندگی
- جنبش های آفریقایی آمریکایی ها

- جنبش های جوانان
- جنبش های اقلیت های قومی مذهبی
- جنبش زیست محیطی

مدل تکثرگرا چیست؟

در این مدل تفاوت بین گروه های قومی و زبانی حفظ یا حتی تشدید می شود البته همچنان باید یک ساختار مشترک سیاسی و اقتصادی وجود داشته باشد تا گروه های مختلف را به هم پیوند دهد
سیاست هویت می تواند چند چهره داشته باشد؟

- به شکل افراطی بر تفاوت ها و گوناگونی ها تاکید کند و سبب چندتکه گیری سیاسی و فرهنگی درون جوامع شود
- یا گروه های به حاشیه رانده شده را به رسمیت بشناسد و از آنها حمایت کند

شناخت متقابل افراد و جوامع چه فایده ای دارد؟

باعث می شود به هم کمک کنند. به تفاوت های همدیگر احترام بگذارند و اشتراکات ایجاد کنند که بهتر شدن روابط شان منجر شود

نکات:

- تعارف به معنای شناخت متقابل است
- الگوی تعارف در مقابل الگوی تنازع قرار دارد.
- از نظر قرآن زندگی بر اساس تقوا معیار برتری بزرگی و بزرگواری است
- رشته شکوفایی جهان اسلام از قرن ۳ و ۴ هجری به دلیل پیروی از الگوی تعارف بوده
- رویکرد انتقادی می خواهد ظرفیت افشاگری و رهایی بخشی را برای علوم اجتماعی نگه دارد و این نقش را در نقد روابط و مناسبات بین افراد می بیند
- گاهی تاکید بر تنوع و تکثر هویت ها و اصالت بخشیدن به آن معنای این کاره اشتراک که و وحدت انسانهاست و فرصت گفتگو و معارفه انسانها به فرهنگ ها را از بین می برد.
- پایبندی کامل به رویکرد انتقادی امکان شناخت واقعی را از انسان ها می گیرد و قطعاً رویکردی که اساساً دانش و انکار می کند نمی تواند قابل قبول باشد
- در قرآن کریم علت برتری انسان بر فرشتگان معرفی شده و انسان به دلیل علمی که دارد خلیفه خداوند در زمین است
- مسلمانان به آموختن علم نافع تشویق شدند و از یادگیری چه فایده ای نداشته باشد من گردیده اند.

علوم نافع در دین اسلام:

- علوم ابزاری که نیازهای روزمره جامعه اسلامی را برطرف میکند مثل علم پزشکی
- علوم پایه که مادر علوم ابزاری هستند
- علمی که درباره چگونگی استفاده از علوم ابزاری و اهداف ارزشها و آرمانهای انسان صحبت می کند

- علمی که درباره حقیقت انسان و آغاز و انجام آن سخن می گویند
- علم به جامعه و تاریخ اگر به قصد درس آموختن از رفتار گذشتگان و شناخت قوانین اجتماعی برای استفاده از آن قوانین در حال آینده آمیخته شوند

نافع ترین علوم کدامند؟

- علم به نفس
- علم به توحید
- علم به مبدا و معاد

نکته:

- قرآن هم به توصیف و تبیین زندگی اجتماعی انسان ها می پردازد
- هم به نقد و ارزیابی جوامع و فرهنگهای بشری می پردازد
- هم جامعه آرمانی خود را ترسیم می کند

سنت های الهی چیست؟

قرآن کریم قوانین حاکم بر تداوم و تغییر جوامع و مدهای مختلف را سنت های الهی می نامند و آدمیان را برای شناختن این سنت را تشویق می کند

ویژگی های یک جامعه آرمانی از نظر قرآن:

- جامعه ای که عدالت و قسط در آن جریان دارد
  - فرهنگ حق دارد و به کسی ظلم نمی شود
  - این جامعه مستلزم به دیگر جوامع را ندارد اما ظلم دیگران را هم نمی پذیرد
  - تا جایی که بتواند به ستمدیدگان جهان یاری می دهد
- نکته:** فارابی علم اجتماعی را زیرمجموعه علوم انسانی دانسته و آن را علم مدنی نامیده

تقسیم بندی مدینه از نظر فارابی:

- مدینه فاضله
- مدینه جاهله
- مدینه فاسقه
- مدینه ضاله

ویژگی های مدینه جاهله از نظر فارابی:

- فارابی جوامع را که از علوم عقلی بی بهره اند مدینه جاهله نامیده
- در این جوامع جاهله علوم ابزاری وجود دارد اما این میگرد ارزش ها و آرمان ها و حقیقت زندگی سخن بگویند به چشم می خورد

ویژگی های مدینه فاضله از نظر فارابی:

- بر محور علم سازمان یافته است
- علم در مدینه فاضله به علم تجربی محدود نمی شود و علوم عقلانی و وحیانی را نیز در بر می گیرد.

ویژگی های مدینه فاسقه از نظر فارابی:

- در نتیجه انحراف عملی از مدینه فاضله شکل گرفته
- در این جامعه با اینکه مردم علوم عقلی و وحیانی را می شناسند از آن بهره نمی گیرند

@konkour_farhangian

ویژگی های مدینه ضاله از نظر فارابی:

- در نتیجه انحراف نظری از مدینه فاضله شکل گرفته است
- در این مدینه نظرات علمی پذیرفته شده در مدینه فاضله را تحریف می شود و آرمانها ارزشها امور غیر عقلانی آنها ورزش های عقلانی معرفی می شود

ظرفیت های علوم اجتماعی در علم مدنی فارابی:

- به توصیف و فهم کنش ها و ساختارهای جوامع می پردازد
- به علت یابی واقعیت های اجتماعی و بررسی تغییرات و تحولات آن ها می پردازد
- درباره هنجارها ارزش ها و آرمان ها دآوری علمی می کند و رویکرد انتقادی به جامعه خود و دیگر جوامع دارد
- درباره هنجارها رفتار و سبک زندگی کنشگران صحبت می کند و باید و نباید برای زندگی اجتماعی تجویز می کند

نکته:

- ابوعلی مسکویه با نگاهی تبیینی کتاب تجارب الامم را در ۸ تعریف کرده
- ابوریحان بیرونی در کتاب تحقیق ماللهند با روش تجربی و تفهیمی فرهنگ جامعه را توصیف کرده و با استفاده از روش عقلی این فرهنگ را ارزیابی انتقادی کرده
- ابن خلدون یکی از اندیشمندان اسلام که به دنبال شناخت سنت های الهی در جامعه بوده اند روش عقلی چندان استفاده نکرده بیشتر از روش های حسی و تجربی استفاده می کرده

- از نظر ابن خلدون اصلیت عامل شکلی جوامع امروزی است
- رویکرد ابن خلدون انتقادی نیست و جامعه شناسی در مقایسه با جامعه شناسی فارابی محافظه کارانه است
- ابن خلدون اجتماعی خود را علم عمران می نامد

علوم اجتماعی جهان اسلام همواره ناظر به مسائل و نیازهای اجتماعی آن بوده است یکی از مهمترین شاخه های علوم اجتماعی مسلمانان علم فقه است

علم فقه چیست؟

- فقه مسائل اجتماعی را توصیف و تبیین می کند اما درباره چگونگی رفتار اجتماعی مسلمانان و جامعه اسلامی احکام و قواعدی را مطرح می کند
- همچنین جامعه اسلامی با استفاده از این شاخه به اجتماعی خود رفتارها و هنجارهای اجتماعی را ارزیابی و نقد می نماید و درباره آنها داوری می کند
- علم فقه نه تنها ویژگی های جامعه مطلوب و آن را مشخص میکند بلکه راه های برون رفت از وضعیت موجود به سوی وضعیت مطلوب را تجویز می کند.
- مذاهب فقهی به رغم تفاوت هایی که داشتند مشترکات فراوانی نیز داشتند که فقه اسلامی با به رسمیت شناختن تفاوت های قومی این تفاوت ها را به فرصتی برای شکل گیری امت اسلامی تبدیل کرد

آرمان های اجتماعی که فقه اسلامی آنها را بیان میکند:

- مدارای اجتماعی با مسلمانان و همه کسانی که دنبال زندگی صلح آمیزند
- دفاع از مرزهای اسلامی در برابر تهاجم تجاوزگران
- تحقیق و گسترش عدالت

نکته: فقه شیعه در ایران نظریات لازم برای دو انقلاب اجتماعی انقلاب مشروطه و انقلاب اسلامی را فراهم آورد

نکته: میرزای نائینی با توجه به واقعیت های اجتماعی ایران و با استفاده از به در آغاز قرن ۲۰ نظام مشروطه را تبیین کرد.

از نظر فشی چه جامعه ای مطلوب است؟

از نظر فرق شیعه جامعه مطلوب است که اولاً روابط و ساختارهای آن با مشارکت و همراهی مردم و عادلانه باشد دوما اینکه حاکمان و کارگزاران جامعه نیز عالم به عدالت و عمل کننده به آن باشند یعنی عالم و عادل باشد.

نکته: میرزای نائینی معتقد بود که نمیتوانیم ویژگی دوم جامعه مطلوب را تحقق ببخشیم ولی می توانیم ویژگی اول را محقق کنیم تا مردم از طریق مجلس سازمان ها و ساختارهای اجتماعی را به گونه ای عادلانه شکل دهند. بر همین اساس مشروطه ای که مجلس را به وجود می آورد نظام مطلوب در زمان غیبت امام زمان نیست ولی بهترین نظام ممکن در شرایط آن موقع است

از نظر میرزای نائینی مشروطه به چه معناست؟

مشروطه به معنای مشروط کردن حاکمان و حکومتی است که در چارچوب مقررات عادلانه مجلس عمل کند یعنی مردم در مشروطه با کمک مجلس شورا ویژگی اول نظام اسلامی را محقق کرد.

نکته:

- امام خمینی در ادامه تلاش و مبارزه برای تشکیل جامعه مطلوب نتیجه گرفت که مردم ایران می توانند با مشارکت و حضور فعال خود در جامعه ایجاد کنند که هر دو ویژگی جامعه مطلوب را داشته باشد یعنی هم قوانین عادلانه باشد و هم جریان این قوانین از دو شرط علم و دولت برخوردار باشند
- مردم در این جامعه از طریق مجلس شورای اسلامی و مجلس خبرگان در تحقق بخشیدن به نظام جدید در عصر غیبت مشارکت می کنند
- مجلس شورای اسلامی با مشارکت نمایندگان مردم موظف است شرط اول را محقق کند مجلس خبرگان نیز موظف است شرط دوم را تحقق ببخشد یعنی رهبر جامعه را بر اساس معیارهای اسلامی شناسایی و معرفی کند و بر عملکرد او نظارت داشته باشد

فواید نتایج تعامل مسلمانان با علوم اجتماعی جدید:

- زمینه طرح نظریات جدید را فراهم می آورد
- این فرصت را به آنها می دهد تا علوم اجتماعی جهان اسلام را گسترش دهند و علاوه بر توصیف و تبیین مسائل جهان اسلام مسائل جام جهانی را تحلیل کند
- حتی برای خارج شدن از بحران های مانند بحران آگاهی و بحران معنا همراه هر های ارائه دهند

علوم اجتماعی جهان اسلام در مقایسه با علوم اجتماعی جهان متجدد ویژگی هایی دارد که عبارتند از:

- این دانش باطن است با معنای علم در جهان اسلام است
- علوم اجتماعی جهان اسلام از منابع و ابزارهای تجربی برای توصیف و تبیین مسائل اجتماعی استفاده خواهد کرد ولی تبیین های علمی جهان اسلام به شناخت تجربی محدود نمی شود و از منبع عقلانی و وحیانی هم استفاده می کنند
- عقلانیت مورد استفاده در جهان اسلام علاوه بر اینکه با داده های حسی تجربی و هنجارها و ارزش ها آرمان های فرهنگی پیرامون خود تعامل فعال دارد آنها را مورد ارزیابی انتقادی قرار میدهد

- عقلانیت در جهان اسلام با وجود تعامل با فرهنگ و سنت های تاریخی محیط خود ارزش های روشنگرانه خود را از مصرف فرهنگ و کنش های عاملان نمی گیرد بلکه عامل آن با استفاده از این عقلانیت به گونه مستقل به ارزیابی فرهنگ مربوط به خود می پردازند.
- عقلانیت جهان اسلام در تولید دانش علمی درباره محیط فرهنگی و اجتماعی نقش محوری داره ولی همه عرصه های علمی را به تنهایی سامان میده بخشی از آن را به کمک حس و تجربه و بخش دیگر را با استفاده از وحی ساماندهی می کند
- علم اجتماعی جهان اسلام علاوه بر تبیین وضعیت موجود جهان اسلام درباره وضعیت مطلوب و عالمانه جامعه اسلامی و جامعه جهانی هم داوری میکند و راه های برون رفت از وضعیت موجود به سمت وضعیت مطلوب را شناسایی میکند

ویژگی های یاد شده اجتماعی را برای جهان اسلام پدید می آورد که دارای کارکردهای زیر است:

- قدرت فهم تفسیر و توصیف پدیده های اجتماعی را دارد
- توان تبیین و شناخت علل شکل گیری و پیدایش پدیده های اجتماعی را دارد
- درباره ارزشها هنجارها و آرمان های فرهنگ های مختلف داوری می کند
- با توصیف و تبیین وضعیت موجود راه های برون رفت از وضع موجود را به سوی جامعه مطلوب شناسایی میکند
- درباره جامعه آرمانی سخن می گوید

@konkour_farhangian